
DATUM
2021-06-09

DNR
DELMOS 2021/52

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

ERT DNR
U2021/00554

Remissvar Skolbibliotek för bildning och utbildning (SOU 2021:3)

Delegationen mot segregations yttrande utgår ifrån myndighetens uppdrag att bidra till att öka långsiktiga effekter av insatser för att minska och motverka social och ekonomisk segregation på nationell, regional och lokal nivå.

Sammanfattning

Delegationen mot segregation (Delmos) välkomnar utredningens delbetänkande och ser att en utveckling och förstärkning av skolbiblioteken kan få goda effekter för både samhälle och individ i arbetet med att motverka och minska segregation.

Delmos ser särskilt positivt på förslagen om att skolbibliotek ska vara bemannade och i nära anslutning till skolorna. Myndigheten bedömer att dessa förslag kan ha en god effekt för att öka likvärdigheten i skolan och gynna skolans kompensatoriska uppdrag. Detta är extra viktigt för elever som lever i trångboddhet och som saknar en god läsmiljö i hemmet.

Yttrande

Delmos välkomnar en bred jämlikhetsskapande reform som utredningen föreslår, som bidrar till skolbibliotek för alla elever med god kvalitet. I regeringens långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation är utbildning ett av de prioriterade områdena där det kompensatoriska uppdraget är särskilt viktigt¹.

Unga som växer upp i områden med socioekonomiska utmaningar riskerar att ha betydligt sämre livschanser än unga från andra områden, i form av exempelvis studieresultat och etablering på arbetsmarknaden. Skolans roll som

¹ *Regeringens långsiktiga strategi för att minska och motverka segregation* [Elektronisk resurs], Regeringskansliet, 2018
<https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2018/07/regeringens-langsiktiga-strategi-for-att-minska-och-motverka-segregation/>

kompensatorisk arena där skolbiblioteken är en del av den kompensatoriska rollen är därför extra viktig för elever från områden med socioekonomiska utmaningar.

Nedan följer Delmos kommentarer till de förslag som myndigheten ser utifrån ett segregationsperspektiv påverkar skolors möjlighet att erbjuda en likvärdig skola för alla elever.

FÖRSLAG 4.6.1

Delmos ställer sig positiv till samtliga delar inom förslaget under avsnitt 4.6.1. Som utredningen skriver på sid. 364 och 395 har skolbiblioteken en väsentlig kompensatorisk kapacitet och främjar en demokratisk och jämlik samhällsutveckling.

Den enskilt viktigaste faktorn för utveckling av läsfärdigheter är den läsmiljö som finns i hemmet. Många elever som lever i områden med socioekonomiska utmaningar lever i trångboddhet och saknar en god läsmiljö i hemmet. För dessa elever blir det extra viktigt att kunna ta del av en lugn plats att t.ex. göra sina läxor i anslutning till eller nära sig egen skola. För elever där det finns en utsatthet för våld i hemmet kan en plats som skolbiblioteket också bli en trygg arena.

Det är dessutom viktigt att få ta del av litteratur med god kvalitet och personal som kan vägleda eleverna i detta. Därför är det av stor vikt att skolbiblioteken är bemannade med personal som har relevant utbildning. Det kan vara viktigt för barn och unga att ha andra vuxna som utgör goda förebilder att gå till som inte är ens föräldrar eller lärare när en behöver prata. Samtal kring litteratur kan utgöra en tid för reflektion.

Delmos är positiv till förslaget att tillsätta en statlig utredning som ska utreda om krav på tillgång till bibliotek i förskolan och i den kommunala vuxenutbildningen bör införas. Både förskolan och den kommunala vuxenutbildningen är viktiga verksamheter för att minska och motverka segregation. Det är av stor vikt att det även där finns tillgång till god litteratur och kompetent personal som kan vägleda kring den.

FÖRSLAG 7.4

Delmos betonar den geografiska platsens betydelse för en jämlik skola och ser positivt på att Skolverket får i uppdrag att regelbundet presentera en nationell lägesbeskrivning om skolbibliotek. Myndigheten föreslår att förslaget förstärks med att uppföljningen ska göras på regionala statistikområden (RegSO) i stället för enbart på kommunal nivå, för att synliggöra inomkommunala skillnader. Med tanke på skolbibliotekens kompensatoriska uppdrag blir det särskilt viktigt att

säkerställa att det finns skolbibliotek på eller i nära anslutning till skolor i områden med socioekonomiska utmaningar.

När uppdrag ges till Kungliga biblioteket och Skolverket att se över den officiella biblioteksstatistiken föreslår Delmos att de använder sig av det rikstäckande index som Delmos och Statistiska centralbyrån (SCB) nu tar fram (uppdraget redovisas till Regeringskansliet i juni 2021). Indexet kommer att belysa hur olika områden, från områden med stora socioekonomiska utmaningar till områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar, förhåller sig till varandra avseende centrala socioekonomiska faktorer.

Delmos uppmanar även till att använda sig av det webbaserade system för uppföljning av segregationen i Sverige som Delegationen mot segregation nu tar fram och lanserar hösten 2021, som bygger på det rikstäckande indexet. Det webbaserade systemet synliggör utfall för exempelvis studieresultat utifrån områdesnivå, men inte utifrån enskilda skolenheter. Ett barns livschanser påverkas av det område som hen växer upp i. Därför är det en viktig aspekt i analysen av den officiella biblioteksstatistiken att se hur spridningen och tillgängligheten av skolbibliotek ser ut utifrån områdestyp.

I detta ärende har Direktör Anders Kessling beslutat. Utvecklingsledare Katarina Linnarsson Utne har varit föredragande. I den slutgiltiga handläggningen har också Utvecklingsledare Karen Austin deltagit.

Anders Kessling